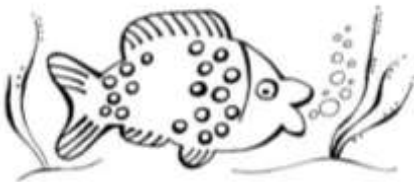

Z P R A V O D A J

č. 154

*Ať proplujeme rokem 2023
stejně jako ryba v čisté vodě*

leden 2023

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
ing. Daniela Velebová (daniel@email.cz)

Kresby: Marie Tvrdková

Tisk: fa Papilion

Techn. zpracovala: RNDr. Marcela Braunová

Internet: www.zahradkari.cz/szo/hortiklub

Bezmezná příroda, já chytit bych tě chtěl ...

***Jak všechno, vše se v celek tká,
jak jedno v druhém žije, hrá !
(Johan Wolfgang Goethe, Faust)***

Milí přátelé, na prahu nového roku jsem si dovolila oslovit vás verši klasika, jemuž nebylo cizí naše lidské lopotění, touhy, sny, zklamání a opětovná vítězství ve veškerém našem snažení. Vážený pan Goethe i přes dálku století mluví z duše nejednomu pozornému čtenáři, nebo spíše v něm máme šanci nalézt oporu pro své aktuální životní rozpoložení. Takoví už jsou klasikové, at' už v literatuře, nebo hudbě, prostě útěšní a věční.

Stejně tak je věčný přírodní koloběh proměn v našich zahradách a krajíně kolem nás, a tak naše vášeň pro stále nová a nová hledání způsobů, jak tyto proměny zachytit a přetvořit je v něco dalšího, jiného, nebo naopak návrat k vyzkoušeným postupům a kombinacím také nebere konce.

Však to znáte, je úplně jedno, jestli hned po ránu nebo při první možné příležitosti a v kteroukoli roční dobu vyrazíte na obhlídku zahrady, či truhlíky, ale i jen těch květináčů na parapetu, jste v tu ránu v pasti a čas začne mít úplně jiné dimenze. Hned je jasné, že tohle se ještě stihne, toto ne a s tímhle je asi konec, ale snad by se dalo ještě na paní přírodě něco uhrát... a na tohle se musí určitě někdo přijít taky kouknout, protože to je opravdu paráda a krása nesmírá!!!

No a co teprve taková procházka kolem zahrádek sousedů a kolem vilek a v nově založeném parku! O výletu do arboreta a zámeckých zahrad, či dokonce až k sousedům za hranice do Rakous, Německa či Holandska či na jiná vyhlášená místa ani nemluvě. A protože sdílená radost, dvojnásobná radost, tak si hlavně to pěkné zdokumentujte a určitě se pak na hortiklubáckých setkáních pochlubte. Budeme se pak všichni radovat a kochat společně.

Proto tu náš Hortiklub je se svými oblíbenými sekcemi Krásná zahrada, Sekce aranžování a Sekce zájezdová. Rozvíjet všechno, co nás šlechtí, přináší radost a dává smysl našemu konání se má dít srdcem i duší a společně s již citovaným klasikem Goethem víme, že nejdůležitější v životě člověka je ČIN a něco krásného a užitečného, co sdílíme a co přetrvá. Těšme se na další setkávání.

Do dalšího roku s Hortiklubem přeji za vedení klubu hodně chuti, sil a zdraví.

Vladka Neterdová

HLÍVA ÚSTŘIČNÁ – jako pomocník i jako lék a pochutina

Pokud máte čerstvě pokácený listnatý strom na zahradě a přemýšlíte, co se zbylým pařezem, eventuálně špalkem, pak vzpomeňte na užitečnou roli hub v přírodě. To jsme učinili i my, když dvě staré jabloně dosloužily a my řešili dilema: Co s mohutným pařezem? A proč tedy nezkusit chytře využít dřevo pro pěstování hlívy, o její léčivé síle a kulinářských možnostech pro experimentující hospodyňky se toho ví přece dost! A tak jsme hledali radu, jak s hlívou vůbec začít.

Pokud si koupíte složitou automatickou pračku, dostanete dva návody. Tlustý návod, který popíše velmi podrobně všechny sofistikované vlastnosti pračky, a pak stručný návod který určitě potěší i tetu z Orlických hor, protože ta bude mít radost, že pračku pustí na první dobrou dle továrního nastavení. Tlusté manuály velmi dobře poslouží těm, kteří chtějí využít všechny programy, všechna možná nastavení a dokonce i těm, kteří si začnou vytvářet své nové programy na praní a chtějí pračku ovládat přes internet. My jsme na tom ovšem byli momentálně tak, jako ta teta z Orlických hor, ale našli jsme si velmi dobré a velmi podrobné webové stránky ing. Šavelky – onen tlustý manuál. Ale na podrobné studium nebyl čas, a tak jsme zákonitě dělali chyby. A proto vám nabízíme tento stručný návod, protože pěstování hlívy má svá úskalí, ale tahle „královna hub“ za to stojí.

STRUČNÝ NÁVOD PRO PĚSTOVÁNÍ

TYPY OČKOVANÉ SADBY HLÍVY

Očkování lze provádět podle ing. Šavelky buď zrnitou sadbou, kterou rozprostřeme buď pod pokličku, do vytvořeného klínu, nebo na obnažené kořeny.

Další možností je očkování pomocí kolíčků naočkovaných sadbou, které se zatlukají do předvrtaných otvorů o průměru 8 mm a následně se zakapou voskem, který sadbu chrání před vysycháním a škůdci.

TYPY DŘEVIN PRO PĚSTOVÁNÍ HLÍVY

- Dřeviny nevhodné: veškeré jehličnany, akát dub, hruška, jasan a všeobecně peckoviny s výjimkou třešně
  - Dřeviny vyhovující: jabloň, třešeň, vrba, lípa, olše, jeřabina, javor, habr
  - Vynikající dřeviny pro pěstování hlívy: ořešák, buk, topol, bříza
- Tvrdá dřeva plodí déle než měkká; větší špalky plodí více let než malé.

- Výhoda pěstování na dřevě spočívá v tom, že hub se dočkáte řadu let po sobě
- Nevýhodou je, že poměrně dlouho trvá, než se dočkáte první sklizně hlívy (obvykle rodí až následující rok).

PĚSTOVÁNÍ HLÍVY NA PAŘEZECH A ŠPALCÍCH

Potřebujete kmeny listnáčů o průměru minimálně 20 cm.

Spodní očkování hlívou

Tato Šavelkova originální metoda očkování je vhodná pro osluněná stanoviště, hlívové špalky se zakládají pouze ve vegetační sezóně, když je teplo, zhruba od konce dubna do poloviny září.

Výhoda – sadba nevysychá.

Postup:

- Připravit si zrnitou sadbu a rýč.
- Vyhloubit jamku hlubokou zhruba na polovinu délky špalku
- Nasypat na dno jamky vrstvu sadby (zhruba půl sáčku).
- Na sadbu postavit špalek a trošku zasypat zeminou, aby se neviklal.
- Obsypat špalek zbylou vrstvou sadby kolem dokola. Vznikne „prstýnek“ ze sadby. Sadba se musí dotýkat špalku.
- Zalít hned po naočkování a zalévat průběžně také v sezóně. Doporučení -vytvarovat kolem špalku žlábek na zalévání.

Pro následující dvě metody je vhodné použít motorovou pilu.

Klíčková metoda pro vyšší pařezy

- Vyřízněte jeden nebo i více klínek (jako když se kácí strom),
- Vložte sadbu a uzavřete ji vyříznutým dřevem.
- Doporučení – celý pařez je vhodné zajistit proti vyschnutí sadby igelitovým pytlem

Moderní pěstování kolíčkovou sadbou

Potřebujete listnatý špalek (zdůrazňuji "listnatý") o průměru alespoň 20 cm, dřevo menšího průměru totiž snadněji vysychá. Délka není důležitá, ale obvykle se krátí na 50 cm (to abyste se při očkování moc nedřeli). Zvolte dřevo čerstvé a zdravé. Pod pojmem čerstvé dřevo rozumějte nanejvýš několik měsíců od porážení.

Postup:

- Špalek namočte na dva dny do vody, ať se pořádně nasaje. Podhoubí se pak nemusí trápit v suchém dřevě. Lépe se ujímá a rychleji se rozrůstá.
- Vyvrtajte celoplošně do dřeva otvory o průměru 8 mm. Hloubka o 3 až 5 mm větší než je délka očkovacího kolíčku.
- Očkujte po celém povrchu dřeva - tedy i na té straně, která se nakonec ocitne pod zemí.
- Vzájemná vzdálenost otvorů 10 až 15 cm. Není potřeba rozteče nějak přesně měřit. Jde hlavně o to, aby byly dírky po povrchu špaluku rozmístěny rovnoměrně.
- Očkovací kolíčky opatrně zatlučte až na dno vyvrtaných otvorů, měly by být "utopené".
- Zapalte obyčejnou svíčku a kolíčky zakapejte voskem - neshánějte žádný speciální vosk.
- Očkujete-li pařez, dírky pro kolíčky vrtejte jen ze severní strany a co nejnižše u země.

Pěstování hlívy v terénu nebo likvidace pařezů na zahrádce

Nabízím vám dvě lákavé možnosti.

1. Procházet krajinou a přitom očkovat listnaté pařezy, které zdarma nabízí sama příroda, a připravovat si přímo v terénu vlastní zdroje hlívy ústříčné.
2. Nebo se obejít při likvidaci pařezů bez jejich složitého vytrhávání ze země a ještě přitom získávat po dlouhou dobu zdravé a chutné houby.

Stačí jen aplikovat variantu metody spodního očkování ing. Šavelky. Metoda očkování je použitelná pouze v době teplé vegetační sezóny, tj. od konce dubna do začátku září.

Postup:

- Nejdříve odkopejte zeminu podél kořenového náběhu. Hloubka jamky či žlábků by měla být okolo 10 cm.
- Velmi důležitá věc! Musíte zahradnickou motyčkou odstranit kůru z kořenů.
- Zrnitou sadbu v sáčku rozmělněte a nasypete do jamky. Dejte si opravdu záležet, aby se zrnka dotýkala přímo dřeva kořenu. Jen tak podhoubí rychle vrostle do dřeva.
- Opatrně zasypejte odkopanou zeminou. Dbejte, aby se sadba se zeminou nepromíchala.
- Utlačte a zavlažte vodou

Celou vegetační sezónu bude podhoubí vrůstat do dřeva pařezu a zesilovat. Jestliže se podhoubí ujme, pak se mohou první plodnice objevit už na podzim v roce očkování, obvykle od října do listopadu. Také v dalších letech se hlívy objevují na podzim, zřídka i na jaře.

Podhoubí hlívy žije ve dřevě několik let až do úplného rozložení pařezu. Očkování sadbou se tedy nemusí každoročně obnovovat. Je významnou výhodou, že podhoubí obsadí nejen vlastní pařez, ale rozroste se i do kořenů. A to představuje větší množství dřeva, než si často umíte představit. Plodnice hlívy se tak v následujících letech mohou objevovat i opodál pařezu ve směru kořenových náběhů.

Tradiční metoda pod pokličku pro pařezy a špalky

Jde o jedinou tradiční metodu, která se používá od 80. let a kterou ing. Šavelka detailně prozkoumal a zdokonalil. Špalek touto metodou můžete očkovat z jedné, nebo z obou stran.

Postup:

- Odřízněte z kraje špalku nebo pařezu asi 5 cm tlustou pokličku.
- Sadbu rozmělněte na menší hručky a rozprostřete na řeznou plochu.
- Doporučení – je vhodné špalek nebo pařez po odřezání pokličky křížemkrážem "poškrábat" motorovou pilou, sadba těsněji přilne k povrchu dřeva.
- Přiklopte zpátky pokličku a přitlučte ji hřebíkem.
- Řeznou spáru obalte fólií nebo lepicí páskou, zabráníte vysychání sadby.
- Lepicí pásku zhruba v říjnu odstraňte, aby hlíva mohla na svět.

PŘEDPĚSTOVÁNÍ HLÍVY

Chladné období na podzim, v zimě a v předjaří je vhodné pro zahájení pěstování hlívy. V chladném období roku lze očkovat pouze polena, která můžete do jara uchovat v prostředí se stabilní teplotou.

- Naočkujte dřevo jakoukoli metodou uvedenou v předchozím textu.
- Poleno uložte do igelitového pytle s troškou vody (není třeba mnoho, přibližně 0,5 litru) a zavažte. Tento pytel umístěte např. do kotelny, teplejšího sklepa, prádelny ..., kde bude do jara alespoň 15 °C (nejméně však 10 °C).

- Pytel jednou za dva týdny rozvažte, nechte vyvětrat, případně doplňte vodu.

Hlavní předností zimního očkování je, že získáte časový náskok. Zatímco jarní pěstitelé budou koncem dubna a začátkem května teprve objednávat sadbu a očkovat, zimní pěstitelé už budou rovnou ukládat do zeminy špalky prorostlé podhoubím.

PĚSTOVÁNÍ HLÍVY NA SLÁMĚ A ŠTĚPKÁCH

Tuto snad nejrozšířenější a poněkud staromódní metodu pěstování hlívy, kdy se sláma propařovala vařící vodou, nahradil ing. Šavelka úplně novým studeným postupem.

Pro přípravu 10 kg hlívového substrátu je potřeba velký silný průhledný plastový pytel, jakákoli čistá a neplesnivá obilná sláma (nebo štěpky z listnatého dřeva), studená voda a nehašené vápno a jedno balení zrnité sadby 0,7l . Poměr jednotlivých složek ing. Šavelka vyzkoumal, odzkoušel a přesně stanovil takto:

sláma nebo štěpka nebo hoblovačky z listnatého dřeva: 3 kg

studená voda: 7 l

nehašené vápno: 70 g

Postup:

- Vápno rozmíchejte ve studené vodě a roztok vlijte do pytle se suchým materiálem.
- Pytel pevně zavažte provázkem a položte vodorovně.
- Za občasného převrácení pytle na druhý bok nechte namáčet 24 hodin. Vápenná voda se bude přelévat shora dolů a postupně tak namočí, změkčí a dezinfikuje veškerý materiál. Veškerá voda se vsákne a případný malý zbytek vápenné vody (cca 2 dcl na dně pytle) není na závadu.
- Sadbu rozmačkejte a pokuste se ji rovnoměrně smísit se slámou nebo štěpkou.
- Obsah pytle s citem stlačte a zavažte napevno provázkem.
- Tlustým hřebíkem nahusto propíchejte fólii, aby podhoubí mohlo dýchat. Mělo by stačit cca 50 dírek po celém povrchu pytle.
- Naočkovaný pytel uložte na teplejší místo (18–22 °C). Zhruba po měsíci až měsíci a půl je pytel úplně bílý a krásně prorostlý podhoubím. Na konci teplé fáze prořežte do fólie 3–4 křížkové otvory na každé straně a přemístěte k plození.

- Zcela prorostlý a bílý pytel přemístěte na chladnější místo s teplotou kolem 10 °C. Zde už ovšem musí být světlo, ale nikoli přímé slunce. Zhruba za dva týdny byste se měli dočkat hub, které porostou dírami ven.
- Vlhkost pro rostoucí plodnice zajišťujte pravidelným rosením.
- Po sklizni otvory po houbách zalepte izolepou a přeneste substrát asi na dva týdny na původní teplejší místo.
- Pak opět do chladu a celé by se to mělo opakovat. Obvykle se dosahuje dvou až tří sklizní s odstupem několika týdnů.
- Vyplozený substrát lze zkompostovat.

PRVNÍ ZKUŠENOSTI A ZÁVĚR

Naší hlívu jsme aplikovali na pařez a polena v naprosto hektické době řešení mnoha problémů v našich domácnostech a dopustili jsme se chyby, před kterou jsme vás v textu varovali - polena i pařez jsme naočkovali kolíčkovou sadbou před zimou. Kdybychom si napsali tento stručný návod, určitě bychom tuhle chybu neudělali, ale nebyl prostě čas. Přesto nám ing. Šavelka poradil. Polena i pařez jsme obalili „jako pumpu vším možným“ a doufáme v mírnou zimu. Nakonec vám předáváme webový odkaz na ing. Šavelku, nadšence pěstování hlívy ústřičné, který vymýšlí, zkouší a případně ochotně poradí i vám.

A kterému tímto děkujeme za souhlas s publikováním jeho zkušeností.

V. Neterdová

www.planetahub.cz (savelka@planetahub.cz)

Permakulturní zahrada

Asi 12 km jižně od Benešova je ukázková přírodní zahrada INSPIRACE, která vzniká od r. 2007. Mladý manželský pár v té době místo s chalupou koupil a během let vytvořil zajímavou permakulturní zahradu tvořenou několika na sebe navazujícími terasami. Na nich zcela přírodní metodou pěstují zdravé bylinky, zeleninu, ovoce nebo také staré druhy obilovin.

Již po příchodu na pozemek je patrné, že tady má hlavní slovo příroda. Majitelé na rozlehlém pozemku hospodaří permakulturním způsobem, který vylučuje používání chemických přípravků určených k likvidaci chorob a

škůdců, ale i synteticky vyráběných hnojiv. Živiny do půdy dodávají formou bylinných jích a organické hmoty a odměnou jim je bohatá a zdravá sklizeň. Plaketu „Ukázková přírodní zahrada“ získali již v roce 2013. Tehdy ještě na zahradu pouze dojížděli a starat se o tak velký pozemek nebylo zrovna jednoduché. Proto nechávali přírodě volnou ruku. Pomáhají jí pouze tvorbou nových vyvýšených záhonů.

Majitelé také společnými silami rekonstruují dům z konce 18. století, který obnovují pomocí dnes již zapomenutých technik. Vše má svůj čas a není rozhodně důvod vše uspěchat – tímto heslem se řídí i při proměně půlhektarové zahrady, která byla původně poměrně svažitá. Dnes tu najdete několik teras, které toto převýšení šikovně vyřešily. Terasy vytvářejí skvělé podmínky pro ovoce i zeleninu, zákoutí plná bylinek a medonosných rostlin a k tomu ekologicky šetrný způsob pěstování.

Navzdory tomu, že mnozí jsou k takovému pěstování skeptičtí, tato zahrada je důkazem, že zahradničit se dá jednoduše, přirozeně a hlavně bez synteticky vyráběných pomocníků v podobě hnojiv a postřiků. Na čtyřech terasách tu vedle sebe roste spousta zdravé zeleniny a ovoce, které dodávají zahradě barevné kouzlo od jara do podzimu.

I když se permakulturní pěstování jeví na první pohled jako nenáročné, je tu vidět hodně práce. Na hektarovém pozemku je stále co zlepšovat a některé jeho části ještě na zkulturnění čekají. Zatím tam vládnu přirozené porosty olší a vrb.

Zahrada se starým domem byla zpočátku hodně jílovitá, půdu ale majitelé průběžně zhodnocují a odlehčují bohatou dávkou kompostu a organické hmoty. Tím se postupně zlepšuje a nakonec jílovitá složka dokáže v půdě lépe zadržovat vodu, což je při svažitém terénu zásadním atributem.

Projít celou zahradu zabere dost času. Hlavní část tvoří již zmíněné terasy, ale i nad domem vás čeká překvapení. Samotný dům se rekonstruuje pomocí metod a materiálů běžně používaných při obnově památkově chráněných objektů. Ve svahu nad domem vznikl prostorný skleník a rodí se zde ovocný sad, do kterého se přesazují semenáčky nebo odkopky z teras, kde roste spousta ovocných stromů a keřů. Prostorově náročnější pěstování brambor najdete na spodní části svahu, tedy pod poslední spodní terasou, na zatím neoploceném pozemku.

Na této zahradě je také specifický způsob zalévání. Zalévají se jen nové mladé sazenice a nově založené záhony. Rostliny si po zakořenění musí poradit samy. Tady je právě jílovitý podklad výhodou, takto upravená půda dokáže poměrně dlouhou dobu udržet si vlhkost. Díky jílovitému podloží mohlo na zahradě vzniknout přírodní jezírko, které je napájeno výhradně dešťovou vodou. Vodní plocha se tak velkou měrou podílí na úpravě mikroklimatu, zvláště po ránu zásobí rostliny lehkou „zálivkou“ ranní rosy.

I když myšlenka permakulturního pěstování je jasně daná, některé pěstební postupy se musejí nejdřív vyzkoušet. Ukázalo se, že některé druhy plodin vyžadují jiný typ vyvýšených záhonů. Majitelé také museli vyřešit to, kde získat dostatek osiva v přírodní kvalitě. Nejlépe se jim osvědčil dodavatel z Anglie, jehož plodiny skvěle rostou i u nás.

Základní myšlenkou všech permakulturních zahrad je druhová pestrost. Na této zahradě najdete nejen šlechtěnou zeleninu a ovoce, ale také léčivky, domácí druhy dřevin nebo i plané byliny, které nacházíme v přírodě. Přilákají nám na zahradu celou řadu užitečných živočichů, kteří si poradí i s některými škůdci. Zelenina tady roste v druhově pestré polykultuře, vedle sebe prospívají různé druhy. Ale ne pro všechny druhy je tento způsob vhodný. Například cibule a česnek mají raději záhon monokulturní. Majitelé ale také vědí, že jednodruhové záhony jsou velkým lákadlem pro škůdce, proto takovéto plochy zmenšili a třeba česnek pěstují na menších záhoncích hned na několika místech v zahradě. Vedle zeleninové

polykultury tu rostou i některé medonosné druhy rostlin. Měsíček plní funkci léčitele půdy a brutnák láká na své modré květy různé opylovače. Jednotlivým terasám vévodí ovocné dřeviny, rakytníky a mišpule, dále josty, rybízy a angrešty a další. Na spodních terasách majitelé zkoušeli pěstování brambor na různých materiálech, např. na kartonových krabicích, spadaném listí ořechů, na slámě nebo v posečené trávě.

Vybráno z článku L. Peukertové v Magazínu Zahrada

Permakultrura – z anglického permanent (trvalost) a agriculture (zemědělství) je koncepce přístupu k zemědělství, přírodě a životnímu prostředí obecně, usilující o trvalou udržitelnost, tj. o regeneraci přírodních zdrojů.

J. K:

Tajemství ovčí vlny s ing. arch. Ivanou Buttry

Paní Ivana nabízí termíny zajímavého workshopu s rukodělnou dílnou. Je vhodný pro děti i dospělé. Předchozí zkušenost s ovčí vlnou není nutná. Přijďte se podívat, jak se ovčí vlna zpracovává. Vyzkoušíte si předtkalcovské techniky a předení na vřetánku.

Na pár hodin se přenesete s námi o několik století zpět a stanete se středověkou přadlenou. Nabízím tyto 3 termíny:

Sobota 21.1.2023 10–11.30 hod. (max 6 osob)

15–16.30 hod. (max 6 osob)

Neděle 22.1.2023 15–16.30 hod.(max. 6 osob)

Neváhejte s přihlášením, počet osob je omezený. Své místo si rezervujte předem

Na mail: ivabuttry@gmail.com nebo na tel. 724 128 344

Děkuje Iva Buttry

KLUBOVÝ ŽIVOT

KRÁSNÁ ZAHRADA

Program a termíny přednášek na jaro 2023

- 7. ledna 2023** 9⁰⁰ hod. – ing. M. Ezechel: *Praktická biologie a ekologie*
12⁰⁰ hod. – M. Tatíček: *Saxifragy a další alpinky*
- 4. února 2023** 9⁰⁰ hod. – ThDr. Šárka Steinová: František Josef Thomayer a Praha
12⁰⁰ hod. – Lucie Asenová – trvalé úpravy květin, květinové obrazy
(prezentace firmy Amazing Flora by Lucy)
- 4. března 2023** 9⁰⁰ hod. – ing. Karel Slánský: *Obrázky z cest*
12⁰⁰ hod. – RNDr. Vladimíra Loydová: *Flora záp. pobřeží USA*
- 25. března 2023** – Jarní setkání členů Hortiklubu (s přednáškou) od 9 hodin

Přednášky se konají již tradičně v Krajinově posluchárně PŘF UK Praha 2, Benátská 2.
Doporučuji teplejší oblečení a hrneček na kávu či čaj vlastní s sebou.

J. K.

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Autobusový zájezd na Olomoucko 20. 5. 2023

Hortiklub pořádá v sobotu 20. 5. 2023 zájezd do okolí Olomouce

Program:

Romantický hrad **B o u z o v**

Arboretum Makču Pikču Paseka – obří skalka na svazích Nízkého Jeseníku
– unikátní biotop s rostlinami z celého světa, též prodej rostlin.

Odjezd: v 6.30 hod. za metrem Černý Most směr H. Počernice

Návrat: mezi 19.–20. hod.

Svačiny s sebou, oběd není plánován!

Cena 400 Kč (cena včetně vstupu na prohlídku arboreta), nezahrnuje vstup na hrad Bouzov cca 200 Kč.

Přihlášky: Jarmila Melicharová

tel.: 606 929 818, e-mail: jara.melicharova@seznam.cz

JUBILEA

V začátku roku 2023 se dožívají kulatých narozenin tyto členky Hortiklubu:

v lednu Martina Nečasová – 80

v únoru ing. Zdeňka Chmelová – 80

Hortiklub jim oběma srdečně gratuluje

a přeje hodně a hodně zdraví a štěstí do dalších let.

* * * * *

Stromy na (nejen) venkovské zahrady

Ke každé venkovské zahradě patří stromy – okrasné listnaté nebo ovocné. Tvoří kostru zahrad i předzahrádek a dodávají harmonii, klid a pohodu. V neposlední řadě plní i službu protihmyzovou, stínící ve velkém vedru, ale i společenskou. Ostatně mnozí známe ty příjemné podvečery pod stromem na lavici a pohodové povídání si až do tmy se všemi z rodiny nebo přáteli.

V minulosti jsme si venkovskou chalupu nedokázali představit bez vzrostlého ořechu, který měl prokazatelný vliv na odpuzování nepříjemného hmyzu v hospodářství, nebo jabloně či lípy. Listnaté stromy dodávaly venkovu ten patřičný ráz. Ale doba i ráz krajiny se postupně mění, stromů ubývá a je to samozřejmě škoda. Takový strom působí velmi esteticky, opticky zvětšuje plochu, zútulní celý prostor, nadarmo se mu neříká střecha zahrady.

Během roku nám vzrostlé stromy poskytují stín, v horkých letních dnech ochladí své okolí až o neuvěřitelné 4° C. Na první pohled řeknete, že to není moc, ale pocitově to je velmi výrazné zlepšení. Koruna stromu chrání půdu před teplotními a vláhovými výkyvy, což znamená, že se voda z půdy neodpařuje tak rychle, jako na stanovišti na slunci. Stromy také poskytují potravu ptákům i dalším živočichům a slouží i jako jejich úkryt. Svažité terény jsou významně chráněny před erozí. A výsadba ovocných stromů už za několik let zajistí úrodu ovoce.

Návrat k tradičnímu osazování zahrady se vyplatí i samozřejmě ve městech a obcích, kde stromy plní úlohu jako účinné klimatizační zařízení. Vzrostlá lípa, kaštan či dub o průměru koruny 10 m dokáže za jediný den odpařit až 400 l vody. Během dne tak chladí průměrným výkonem 23,2 kW. A to je důležité zejména ve městech plných betonu, asfaltu, tedy i sálavého tepla. A ještě jedno pozitivum: stromy zachytí prašný spad a tím čistí vzduch.

Zatím co dříve se na venkovských zahradách vysazovaly obvykle jen stromy listnaté, v posledních 70 letech si v nich našly místo také jehličnany. Designéři zahrad tvrdí, že ale nepůsobí přirozeně a patří spíše do vyšších poloh lesních a horských oblastí.

Kam tedy s nimi?

Nesázet bezhlavě a počítat také s tím, jaký objem strom utvoří za více let. Stromy by společně s domem a pozemkem měly tvořit harmonický celek. V dnešních malých zahradách vysokokmenné stromy nemohou být, protože do budoucna potřebují velký prostor. Je tedy velmi důležité promyslet možnosti uspořádání pozemku hned v začátku. V případě

novostaveb na menších pozemcích to znamená, že je třeba volit nižší kmenné tvary a ty vzrůstné přenechat majitelům starých, rozměrných zahrad. Stromy se tam časem rozrostou a ráz zahrady se tím výrazně promění. Na menších pozemcích budou stromy příliš stínit, nebo ohrožovat samotnou stavbu. Místo pro novou výsadbu bychom tedy měli pečlivě promyslet. Víceleté pak rozhodně nejdou bez poškození snadno přemístit.

Každá dřevina potřebuje mít od samotného začátku dostatečný prostor. V počátcích výsadby se často udělají chyby, subtilní sazenice v prvních letech nenasvědčuje tomu, jaký prostor ten který druh v budoucnu potřebuje. Je dobré konzultovat s dendrologem, co kterému druhu či odrůdě poskytnout. Přijatelné proudění vzduchu mezi stromy a přístup slunce přispívá ke zdárnému růstu a dobrému zdravotnímu stavu stromů. Doporučuje se sázet stromy, které dorůstají maximálně do šestimetrové výšky. Kromě estetického hlediska je také nutné brát v úvahu stanovištní a teplotní podmínky v dané oblasti. I když v posledních letech je možné v ovocnářských školkách již zakoupit kanadské odrůdy broskvoní a meruněk, které jsou výrazně odolnější jarním mrazíkům.

Do malých zahrad pak samozřejmě volíme přirozeně méně vzrůstné stromy i keře, případně šlechtěné čtvrt- a polokmeny i ve tvaru větvena. Je dobré stromy sázet solitérně.

Než kopneme do půdy

Pro vysazovaný strom potřebujeme dostatečně velkou výsadbovou jámu o rozměrech cca 60 × 40 × 40 cm. Ideální je to udělat s předstihem, aby mohla pracovat příroda. Případně deště jámu dobře nasytí vodou. Svrchní část půdy si odložíme stranou a pak použijeme na dno výsadbové jámy. Zeminu, kterou budeme kořeny stromků obsypávat, je dobré promísit se zralým kompostem. Po zasazení kolem stromku vytvoříme zálivkovou mísu tak, že navršenou půdu kolem stromku rozhrneme do kruhu přibližně o průměru, jako je výsadbová jáma a vytvoříme jí vyvýšené okraje. Díky tomu se zálivka či dešťová voda udrží blízko kořenů zasazených stromků. Také je třeba dodržet rozměry sponu výsadby, u méně vzrůstných je to asi 6 × 6 m až po ořešáky 8 × 8 m.

I když se zdá, že stromy pak porostou samy, musíme jim dát náležitou péči, hlavně po výsadbě. Nezapomeneme na dostatečnou zálivku a řez, který podpoří lepší zakořenění. Mladým stromkům vytvoříme pevnou a stabilní kostru výchovným řezem, tzn. ponecháme 3–4 kosterní větve a odstraníme větve, které by do budoucna přebytečně zahušťovaly korunu. Důležité je to například u broskvoní, které se pěstují na kotlovitou korunu. V dospělosti stromku provádíme řez udržovací, který podpoří kondici i

zdravotní stav stromu. Odstraňujeme suché a příliš zahuštěné větve, aby byla koruna vzdušná a prosvětlená.

Chceme-li omladit staré stromy a prodloužit jim život, můžeme aplikovat tzv. řez zmlazovací. V tom případě se řezou větve i do starého dřeva a koruna se výrazně redukuje. Ale pozor! Starému a nemocnému stromu by hluboké zmlazení mohlo jeho život spíše zkrátit. Při řezu bychom měli respektovat přirozený habitus jednotlivých druhů i odrůd.

U malých a nově vysazených stromků nezapomeneme pravidelně sekat okolní trávu. Vzrostlý luční a travnatý porost by je mohl zadusit. Není špatné prostor pod stromky využít k sázení květin nebo léčivěk.

Obrývání stromků

Mladé ovocné stromky mají být obryty v kružnici odpovídající velikosti koruny. Stromy bez mís trpí podvýživou a suchem, v důsledku toho jsou méně plodné. Mísa se nesmí nechat ztvrdnout, vyschnout ani zaplevelit. Během roku je dobré ji několikrát prokypřit.

Co vysazovat ?

Jabloň – česká klasika patří mezi nejoblíbenější. Jabloně jsou odolné a proto vhodné i do vyšších poloh. Sázíme je od října až do prvních mrazů nebo časně z jara. Kontejnerované prakticky kdykoliv. Před mrazy je ochrání mulčování např. slámou. Vyžadují dost vláhy a výživnou půdu, nejsou samosprašné, což znamená, že je opylují i jiné odrůdy, proto je dobré mít alespoň dva stromy v zahradě, pokud je zrovna nemá blízký soused. Mezi nejoblíbenější odrůdy patří letní Discovery, pozdně letní James Grieve, podzimní Golden Delicious, Spartan a zimní Topaz.

Hrušeň – oproti jabloni je choulostivější a náročnější. Vyhovuje jí sušší místo a teplo. I hrušeň by se měla pěstovat v páru, půdu vyžaduje středně těžkou, výživnou. Oblíbené druhy jsou Čáslavka, Williamsova, Konference a Lucasova.

Třešeň – také třešně jsou cizosprašné, takže potřebují vhodný opylovač. Doporučuje se vysadit dvě odlišné odrůdy, případně třešeň a višeň. Na srdcovkách, chrupkách či polochrupkách si můžete pochutnávat od května do konce srpna. Stromky sázíme do sušších míst a pozor, květy jsou citlivé na mráz.

Ořešák – vyžaduje hodně světla a prostoru. Nemá se do deseti metrů v jeho okolí vysazovat žádný strom a výsadba u domu musí vzít v potaz, že silné kořeny mohou v budoucnu ohrozit i statiku stavby. Pod ním lze založit záhon s málo náročnými rostlinami.

Slivoň – tradiční švestka domácí se úspěšně pěstuje i ve vyšších polohách tam, kde jiné ovocné stromy už neprospívají. Také snese i vyšší hladinu podzemní vody i severní stranu svahu. Bohužel je v posledních desetiletích kvůli virovému onemocnění šarkou její pěstování nahrazováno jinými, ale ne tak chutnými a houževnatými odrůdami.

Ve stručnosti pár zásad při sázení:

1. Kořeny koupeného stromku nesmí zaschnout, proto stromek vyndaný ze země namočíme nejméně na 2–6 hodin do nádoby s vodou.
2. Vykopeme prostornou jámu hlubokou 60–70 cm a do jejího středu zatlučeme pevný kůl.
3. Zkrátíme kořeny pomocí ostrých zahradních nůžek a poškozené zkrátíme.
4. Pod kořeny i na ně použijeme vykopanou zeminu smíchanou s vyzrálým kompostem.
5. Během sázení stromkem občas zatřeseeme a zeminu utužíme lehkým zašlápnutím. Roubované místo musí zůstat na povrchu.
6. Řezem větví změním poměr nadzemní a podzemní části ve prospěch kořenů.
7. U mladého stromku zkrátíme boční výhony na 4–6 pupenů.
8. Terminál stromku zkrátíme ve výšce zhruba 20 cm nad kosterními výhony.
9. Stromek uvážeme ke kůlu tak, aby se ho nikde nedotýkal, a stromek důkladně zalijeme.
10. Na jaře doplníme živiny formou zálivky s rozpuštěnými hnojivy a proti chorobám a škůdcům použijeme chemické prostředky

Dále z oblíbených používaných stromů především na návsích nesmím opomenout **naši národní krasavici – lípu**. Byla také často používána na nádvořích selských stavení a dvorů. Dožívá se úctyhodných šesti set let a často i více. Z lipového dřeva se vyřezávají různé užitečné věci i hračky, kuchyňské náčiní i dekorační artefakty. A což takové květy lípy! Jinak nezapomenout na to, že dorůstá mohutných rozměrů (výška až několik desítek metrů), tak zvolit dostatek prostoru pro její krásný růst.

Upraveno podle článku z čas. Chalupář

J. K.

Projekt je realizován s finanční podporou MZE ČR.

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátiť, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuálně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č. 155 je 1. 3. 2023.